

1. Hodnocení jednotlivých důkazů

ICDR. MGR. KAREL ORLITA
soudní vikář DCS

Závěrečné hodnocení záležitosti se musí zakládat na hodnocení jednotlivých důkazních prostředků (kán. 1608, §§ 2-3). V tomto smyslu kanonický právní systém, který je založen na systému svobodného hodnocení důkazů, předkládá také přesná pravidla k hodnocení jednotlivých důkazních prostředků. Toto přisouzení velikosti «významu» k nějakému důkazu náleží, mimo některé případy, samotnému soudci, avšak způsob k hodnotě důkazu je i pro soudce cestou, která je indikována zákonem. Tyto dvě skutečnosti, na jedné straně svobodné hodnocení soudce, a na druhé pravidla, které indikují cestu k dosažení významu důkazu jsou zcela v souladu s cílem kanonického řízení, s cílem dosažení pravdy. Právě pro dosažení shody mezi pravdou procesní a pravdou odůvodněnou a následně pro vyloučení svévole, je nezbytné správné hodnocení důkazů. Pravda, která se hledá musí být vždy plodem dialogické a argumentní racionality. Pravidla pro hodnocení jednotlivých důkazů, která jsou předkládána zákonem, je spojení jednotlivých elementů, posloupností a úvah, z kterých soudce má rekonstruovat jednotlivé skutečnosti kauzy a to způsobem, že zapracuje, ověří a ujistí se o pravdě na základě faktů. Svědomí soudce při hodnocení kauzy musí být formováno «*ex actis et probatis*», zakládat se na objektivním hodnocení, které se opírá o legitimní argumenty pocházejících z důkazů, které také přirozeně brání soudci, aby vzal v potaz subjektivní postoje, a aby snad dokonce kvalifikoval důkazy bez respektu na povinnou probatorní techniku a kritéria předložená zákonem. Z tohoto důvodu je nutné znát a rozumět jednotlivým druhům důkazů, jejich rozlišení podle kanonické vědy.

Typologie důkazů:

- a) **Svobodný důkaz:** je takový, když zákon soudci dovoluje k indikování a kritériu hodnocení přidružit svobodně hodnotu důkazů při rekonstrukci jednotlivých faktů. Kritérium pro hodnocení svobodného důkazu jsou v kán. 1572, týkající se výpovědí atd. U svobodného důkazu, i když jsou zákonem indikovaná kritéria pro jeho hodnocení, nikdy není ustanovena jeho konečná hodnota (např. svědecký důkaz).
- b) **Legální důkaz:** tj. takový, který je formován samotným zákonem. Zákon sám a výslovně poskytuje hodnotu, která se má přidružit

důkazu (např. zákonná domněnka má jako «hodnotu» to, že odejme ve sporu břemeno dokazování opačných faktů, které jsou předpokládány, kán. 1585).

- c) **Plný důkaz:** je takový, který splňuje v úzkém slova smyslu požadavky zákona, a vytváří nezbytnou právní jistotu a to buď vzhledem k soudci – jestliže je jedná o plný svobodný důkaz – tak vzhledem k zákonu, jestliže se jedná o důkaz legální (např. mnoho hodnověrných svědků; veřejná, originální, a celistvá listina). Plný důkaz se uskutečňuje

1. na základě soudního doznání v soukromé záležitosti (kán. 1536, § 1);
2. na základě veřejného dokumentu (kán. 1541);
3. na základě výpovědi kvalifikovaného svědka (kán. 1573);
4. na základě zákonného nebo právního předpokladu (kán. 1585).

- d) **Poloplný důkaz:** takový důkaz nedosahuje jistoty jako plný důkaz, neboť je vytvořen způsobem nedokonalým, ale produkuje jistou pravděpodobnost, kterou soudce musí vzít v potaz (svědci s pochybnou věrohodností, neúplné listiny atd.). Je pravda, že v diskusi o tomto rozdělení důkazů někteří autoři odmítli takovéto rozdělení. Tvrdí, že důkaz který plně nedokazuje, není důkazem. Buď tedy je důkaz nebo není. Avšak jak společný souhlas právních škol, tak i fakt právní praxe, která používá takovéto rozdělení, dosvědčuje o jeho oprávněnosti. V souvislosti s důkazem pozorujeme různé stupně hodnoty důkaznosti v závislosti např. na pramenu znalosti faktů. Proto může být důkaz pravděpodobný, jistý, evidentní atd.

- e) **Přímý důkaz:** je takový, když předložené svědectví se zakládá na základě vlastní zkušenosti (*ex auditu, ex visu*). V kauze simulace přímým důkazem je doznání simulujícího, zatímco *causa simulandi* v téže kauze ztvárňuje nepřímý důkaz.

- f) **Nepřímý důkaz:** to je důkaz, když určitá skutečnost svědčícím není poznána bezprostředně, ale skrze jiný fakt, řeč; skrze nějakou indicii, chytračení, prostřednictvím jehož se může druhotným zkoumáním dojít k původně hledané skutečnosti (kán. 1584-1586).

- g) **Jednoduchý důkaz:** je takový důkaz, který je formulován během řízení (výslechy stran);

- h) **Předemformovaný důkaz:** je takový, který se formoval před zahájením řízení (listiny). Některé předemformované důkazy musejí být předmětem druhotního ověření (např. kaligrafický posudek).

- i) **Soudní důkaz:** je takový, který je shromážděn během řízení při zachování procesních norem (např. doznání stran během výslechu).
- j) **Mimosoudní důkaz:** je takový, když je shromážděn mimo řízení a bez zachování forem (doznání mimosoudní)
- k) **Listinný důkaz:** je důkaz, který tvoří listina, na níž je písemně vyjádřena vůle a rozvaha pisatele, stvrzená jeho podpisem. Listinný důkaz má velkou hodnotu v řízení a tradičně bývá předržena důkazu z výpovědi (kán. 1539).
- l) **Svěddecký důkaz:** je takový, který je vychází ze svědectví. Hodnocení svědectví vychází ze dvou faktorů: 1. ze svobodného hodnocení soudcem; 2. z determinace (v některých případech), kterou stanovuje zákon. Jsou zde čtyři kritéria, která musí mít na paměti soudce při hodnocení svědectví:
1. morální kritérium, tj. osoba a její čestnost (k tomu slouží např. testimonium credibilitas),
 2. mentální kritérium, tj. způsob poznání: *de visu*, *de auditu*;
 3. materiální kritérium, tj. způsob podání – svědek si je jistý, stabilní, váhavý atd.;
 4. numerické kritérium: souhlasnost nebo rozdílnost s jinými svědky atd.
- m) **Znalecký důkaz:** (kán. 1574), je důkaz pocházející ze znaleckého úsudku. Problematika znaleckého posudku je pojednána v AI VII.

Pro spravedlivé hodnocení důkazů a tedy také celé kauzy je nezbytná svoboda soudce. Tak kánon 1608 říká, že soudce musí hodnotit důkazy podle svého svědomí. Svobodné hodnocení důkazů podle svědomí soudce znamená, že soudce není zavázán zákonem, mimo mála případů, aby připojil jednotlivé důkazní prvky k rekonstrukci historických faktů při důkazním zjišťování. Je povinností soudce usilovat o svobodné hodnocení důkazů, zvláště pak před názory nebo pohledy lidí mimo oblast senátu. Někdy i nechtěné ovlivňování soudce (předkládáním různých informací mimo řízení) může zkreslit a omezit svobodu v rozhodování. Mohlo by se stát, že na základě pastorační ohleduplnosti se soudce stane bezohledným vůči zákonu, který

 BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ DIECÉZNÍ CÍRKEVNÍ SOUD Petrov 5, 601 43 Brno	
Prot. Na 289/97N07 Neplánost manželství, I. instance Josef Dvák – Alena Hercová	V Brně, dne 15.2. 2007
ZPRÁVA O HODNOVĚRNOSTI SVĚDECTVÍ	
Po ukončení výslechu svědka / strany, pana Emanuela Kvitka, prohlašují,	
<ul style="list-style-type: none"> - že uvedený svědek vypovídal velmi věrohodně a jistě; - že skutečnosti, o kterých hovořil sám byl svědkem (<i>de visu</i>); - že se nesažl nic zatajit i když má blízký vztah (bratr) se žalovanou stranou. - že nic takého nenásvedčuje tomu, že by byl ovlivňován někým druhým o tom, jak má vypovídat. 	
_____ vyšších soudce	L. S. _____ notář
<small>Tel: +420 543 237 051 Fax: +420 543 237 042, E-mail: cirkevnisoud.brno@biskupstvi.cz</small>	

stanovuje například, že je zakázáno přiřčenit hodnotu důkazu, který vychází ze strachu, násilí, omylu (kán. 1538), jakož i pokládat za plnohodnotný důkaz fakt, který je prohlášen jenom jedním svědkem (kán. 1573).

Pro usnadnění hodnocení svědeckého důkazu zvláště pro soudce, kteří osobu nevyslychají, velmi poslouží zápis o věrohodnosti svědectví, nejlépe učiněný hned po výslechu. Navrhoval bych proto rozšířit praxi takového zápisu, zvláště pak výslechu stran a důležitých svědků. Praktický jsou dvě možnosti: buď soudce, který vyslychal, po ukončení všech výslechů napíše vyjádření ohledně svědectví (pokud píše prohlášení soudce zpravodaje po ukončení výslechů, tak to může napsat tam), nebo soudce napíše po každém výslechu zápis o věrohodnosti svědectví. Rozhodnutí bude jistě záležet na okolnostech a povaze kauzy, případně důležitosti svědectví.

Bibliografie:

I. ALBO, «Quaestiones quaedam circa probationes in causis matrimonialibus», in *Periodica* 59 (1970) 3-20.

MANUEL J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*^{5a}, Roma 2006;

Z. GROCHOLEWSKI, «The Gathering of Proofs before the Joinder of the Issue», in *Roman Replies*, 1992, 128-129.

PIO VITO PINTO, *I processi nel codice di diritto canonico*, Città del Vaticano 1993;

G. PAOLO MONTINI, *De iudicio contentioso ordinario*, Romae 2004;

2. Problematika umělého oplodnění a probuzenských sňatků

R. D. DOC. JOSEF BENEŠ
OBHÁJCE SVAZKU BDCS

Umělé oplodnění je opakem antikoncepce, avšak s určitého hlediska se s ním shoduje. U obou totiž dochází k oddělení významu plodivého a spojivého: u antikoncepce se vyhledává spojení při umělém vyloučení plození, většinou za pomoci technických nebo chemických prostředků, u umělého oplodnění dochází k plození za pomoci technických prostředků mimo manželské spojení.

Umělé oplodnění se děje dvojím způsobem: buď v těle samotné ženy se její vajíčko oplodní semenem, nebo se koná mimo její tělo ve zkumavce s následným transferem oplodněného vajíčka do těla matky, nebo jiné ženy. Tento proces se souhrnně nazývá FIVET – Fertilization in Vitro Embryo Transfer. Jedná-li se oplodnění semenem manžela nazývá se homologní, v případě že se jedná o oplodnění semenem jiného muže nazývá se heterologní. Oplodnění ve zkumavce /IVF In Vitro Fertilization/ předchází stimulace vaječnic, aby vyprodukovaly vyšší počet vajíček, tyto se chirurgickou cestou vyjmou. Po oplodnění ve zkumavce je část oplodněných vajíček vpravena do dělohy, zbylé se uskladní pro případné další použití. Při umělém oplodnění v těle matky se semeno vpraví do těla matky. Pokud se vajíčko i semeno uměle vpraví do vejcovodu, nazývá se tento způsob GIFT - Gamets Intra Fallopian Transfer.